

PREVENTIV 2027

PLAN DA FINANZAS 2027-2036

M E S S A D I

dalla suprastanza communal a l cussegl da vischnaunca

Stimadas cusseglieras
Prezias cussegliers

Ei suonda ina survesta dallas pli impurtantas cefras ord il preventiv 2027 ed ord il plan da finanzas 2027-2036.

Preventiv quen da gudogn e sperdita e quen d'investiziun 2027

1.) Survesta preventiv 2027:

a) Cuosts da menaschi	-16'370'850
b) Recavs da menaschi	+16'518'500
c) Recavs da finanziaziun	+361'500
d) Gudogn	+494'150

2.) Cefras indicativas (da clay):

a) Atgna finanziaziun	1'197'150
b) Investiziuns nettas	4'390'000
c) Grad d'atgna finanziaziun	27.27%

3.) Deposit da prefinanziaziun

A vesta dil resultat final dil quen annual 2026 vegn la suprastanza communal a far ponderaziuns schebein e nua ch'ina eventuala prefinanziaziun fuss pusseivla e necessaria.

Actuals saldos prefinanziaziuns:

i. Center Fontauna	8'600'000
ii. Sanaziun serenera	2'000'000
iii. Sanaziun areal da scola	1'000'000

4.) Pei da taglia

Dapi igl onn 2022 ei il pei da taglia vegnius reducius successivamein naven da 120% sin 99%. Il sbassament dallas entradas che resultescha ord quella sminuaziun dil pei da taglia ha saviu vegnir compensaus ils davos onns entras igl augment extraordinari dallas entradas da taglias specialas. Per igl onn 2027 propona la suprastanza da mantener il pei da taglia sin las entradas e la facultad ed il pei da taglia per la taglia sin schischom tuttina sco per igl onn 2026.

b. Taglia sin entradas e facultad	99%
c. Taglia sin schischom	1.7‰

5.) Taxas annualas

La fixaziun dallas taxas annualas sco las taxas en connex cun canalisaziun e serenera, la taxa da rumians e la taxa da hosps e da turissem schai en cumpetenza dil cussegl da vischnaunca e duess vegnir tractada mintg'onn.

Taxa da turissem

A caschun dalla seduta dil cussegl da vischnaunca dils 17 da zercladur 2026 ha quel decidiu d'alzar la taxa da turissem sin l'entschatta 2027 per la carischia (6.1%) e la taxa da hosps per 30% plus la carischia da 6.1%. Plinavon vegn la vegliadetgna per la deliberaziun dalla taxa da hosps sminuida da 12 sin 6 onns. Las midadas van en vigur cun ils 1 da schaner 2027 ed il surpli d'entradas ei vegnius risguardaus el preventiv 2027.

Taxa da rumians

La suprastanza communal propona da mantener las taxas da rumians per igl onn 2027 tuttina sco per igl onn 2026.

Taxas en connex cun canalisaziun e serenera

Las taxas da diever dalla canalisaziun e dalla serenera dueien vegnir tractadas durant igl emprem quartal 2027 el rom dil tractament dalla sanaziun cumplessiva dalla serenera Raveras. El preventiv 2027 ei vegniu risguardau in augment dallas entradas da taxas da ca. 25% per igl onn 2027.

6.) Explicaziun preventiv 2027

La situaziun finanziaria dalla vischnaunca da Mustér ei buna. La suprastanza communal sa presentar in preventiv andant ed equilibrau. Las cefras calculadas ein el rom digl onn 2026. La vischnaunca sto far ils proxims onns ulteriuras investiziuns per restar vinavon in'interessanta vischnaunca e per saver sesviluppar tier in attractiv liug da habitar. Sper in quen equilibrau ei la finamira dalla suprastanza communal da garantir a liunga vesta in svilup progressiv dalla vischnaunca.

Cumparegliaziun preventiv 2027, 2026 e quen 2025

	Preventiv 2027		Preventiv 2026		Quen 2025	
<u>Quen da gudogn e sperdita</u>						
Cuosts	frs.	18'362'350	frs.	18'048'500	frs.	18'522'078
Recavs	frs.	18'856'500	frs.	18'308'000	frs.	18'802'610
Surpli entradas	frs.	494'150	frs.	259'500	frs.	280'532
<u>Quen d'investiziun</u>						
Investiziuns bruttas	frs.	5'600'000	frs.	4'520'000	frs.	1'181'776
Entradas	frs.	1'210'000	frs.	1'305'000	frs.	1'392'421
Investiziuns nettas	frs.	4'390'000	frs.	3'215'000	frs.	-210'645
<u>Cefras indicativas</u>						
Atgna finanziaziun (cash-flow)	frs.	1'197'150	frs.	817'000	frs.	1'876'606
Grad d'atgna finanziaziun		27.27 %		25.4 %		buc interpretabel

Pli impurtonts cuosts

Cuosts da persunal	frs.	6'120'900	frs.	5'971'500	frs.	5'605'828
Cuosts da material e da menaschi	frs.	4'607'950	frs.	4'860'500	frs.	4'809'396
Cuosts da transfers	frs.	4'917'000	frs.	4'685'000	frs.	4'985'674

Explicaziuns quen da gudogn e sperdita

Questa survesta resumescha las pli impurtontas differenzas denter ils cuosts dils preventivs 2027 e 2026:

Tenor grupp da conto - Expensas

Grupp da conto	Differenza	Puncts specials
(30) Cuosts da persunal	+149'400	Total alzament da 2.5% visavi il preventiv 2026 Cuntegn pagas (ca. 55%), cuosts socials (ca 25%) e scolaziuns (ca. 20%) Scolaziun per scolast(a)s e meinascola
(31) Cuosts da material e menaschi	-242'550	Pumpiers Sursassiala: Neginas investiziun relevantas per material igl onn 2027 Midada da reglamentaziun dentist da scola Pli pauc manteniment (vias, scola, etc.)
(34) Tscheins dils emprests	+ 30'000	Risguardau tscheins dad emprests per las investiziuns 2027
(36) Cuosts da transfer	+192'000	Schazetgs d'immobilias: +frs. 60'000.- Contribuziun casa da tgira: +frs. 100'000.- Contribuziun Bus local: +frs. 50'000.- (slargiau il temps da cuors) Contribuziun SDT: +frs. 75'000.- Engaschament da giuventetgna: +frs 23'000.- Tgira complementara alla famiglia: +frs. 40'000.- Contribuziuns a scolas specialas: +frs. 30'000.- Contribuziun al gimnasi: +frs. 15'000.- Cumpart cuosts Center Fontauna: +frs. 50'500.- (diversas investiziuns en infrastruttura) ----- Contribuziun Spital regiunal Surselva: -frs. 125'000 Contribuziun survetsch da Spitex: -frs. 30'000.- Contribuziuns progimnasi: -frs. 90'000.- (pli paucs affons)

Tenor grupp da conto – Entradas

Gruppa da conto	Differenza	Puncts specials
(40) Recav fiscal	+588'000	Taglia sin schischom (novs schazetgs) Taxas da hosps e da turissem (alzament da taxas)
(42) Indemnisaziuns	+171'000	Taxas da diever serenera e canalisaziun (planisau in alzament da taxas per 2027)
(46) Recav da transfers	- 66'000	Ulivaziun da finanzas: +frs. 130'000.- Subvenziuns cantunalas SIE: -frs. 233'000.-

Investiziuns 2027 tenor funcziun

Funcziun	Investiziuns netto	Projects
Scolaziun e formaziun	250'000	- Planisaziun dalla sanaziun digl areal da scola
Cultura e temps liber	600'000	- Sanaziun dalla patinera Center Fontauna
Traffic	1'560'000	- Sanaziun Via Cons (cumpart) - Sanaziun Via Alpsu (cumpart) - Luvratori communal - Maschina per MenTec (Holder)
Ambient e planisaziun	810'000	- Canalisaziun Via Cons - Canalisaziun Buretsch - Canalisaziun Via Alpsu - Sanaziun serenera Raveras
Economia publica	1'170'000	- Meglieraziun funsila - Avertura Val Segnas ed Uaul Run - Via Runca - Meglieraments intervenziun d'incendis d'uaul - Purschida locala da bike - Sanaziun mirs schetgs - Piazza da giugs ed aua Fontanivas
TOTAL	4'390'000	

Plan da finanzas 2027-2036

Il niev sistem dil plan da finanzas ei pli effizients, pli sempels e sedrezza daniev suenter las cefras da clav dil cantun Grischun. Il plan da finanzas ei in mied da planisaziun rullont che vegn adattaus annualmein allas nova situaziun finanziaria.

Investiziuns 2027-2036

Las pli impurtontas investiziuns ch'eiin previdas ils proxims 10 onns, 2027-2036:

Funcziun	Investiziuns netto	Projects
Scolaziun e formaziun	7'500'000	- Sanaziun digl areal da scola (risguardau ina prefinanziaziun da frs. 3'000'000.-; 1'000'000.- ord tractaziun dil quen 2025 e 2'000'000.- surpriu ord la serenera – da decider tier la tractaziun dil credit per la serenera)
Cultura e temps liber	3'110'000	- Sanaziun Center Fontauna – 2. Etappa - Sanaziun patinera Center fontauna
Traffic	7'558'000	- Luvratori communal - Maschinas per menaschi tecnic - Sanaziun Via Cons - Sanaziun Via Alpsu - Sanaziun Via da Scola - Gassa da Cuoz - Via Sontga Gada - Fermada bus staziun VR - Via Plaun-Sut - Via Gonda - Via Peisel
Ambient e planisaziun	8'818'000	- Sanaziun serenera Raveras - Canalisaziun Via Cons - Canalisaziun Buretsch - Canalisaziun Via Gonda - Canalisaziun Via Peisel - Canalisaziun Via Salez - Canalisaziun Via Alpsu
Economia publica	5'190'000	- Meglieraziun funsila - Avertura Val Segnas ed Uaul Run - Via Runca - Meglieraments intervenziun d'incendis d'uaul - Purschida locala da bike - Sanaziun mirs schetgs - Piazza da giugs ed aua Fontanivas - Senda Cufions - Senda Salaplauna
TOTAL	32'176'000	

Quen annual davos 5 onns 2021-2025

A vesta dil niev plan da finanzas vegn mussau co las cefras indicativas (da clav) ein sesviluppadas ils davos 5 onns. Per capir las cefras vegn fatg cheu entginas explicaziuns (per tudestg):

1) Nettoschuld, -vermögen

0 – 1'000 CHF geringe Verschuldung; 1'001 – 2'500 CHF mittlere Verschuldung; 2'501 – 5'000 CHF hohe Verschuldung; > 5'000 CHF sehr hohe Verschuldung

2) Selbstfinanzierungsgrad (in % der Nettoinvestition)

Mittelfristig sollte der Selbstfinanzierungsgrad im Durchschnitt gegen 100% sein, wobei auch der Stand der aktuellen Verschuldung eine Rolle spielt. Die Kennzahl kann starken Schwankungen unterliegen und sollte daher mittelfristig betrachtet werden. Je nach Konjunkturlage sollte der Selbstfinanzierungsgrad betragen:

ideal > 100 %; gut bis vertretbar 80 % - 100 %; problematisch 50 % - 80 %; ungenügend < 50 %

3) Selbstfinanzierungsanteil (in % des laufenden Ertrages)

> 20% gut; 10% – 20% mittel; < 10% schlecht

4) Kapitaldienst in % des laufenden Ertrages

Klein: < 5%; tragbar: 5 - 15%; hoch: >15%

5) Zinsbelastungsanteil (Nettozinsen in % des laufenden Ertrages)

0% – 4% gut; 4% – 9% genügend; > 9% schlecht

La supraponza communal risguarda las cefras da clav tenor sistem d'ampla (**verd:** bien tochen fetg bien, **oransch:** media, **tgjetschen:** media tochen schliet)

Suandonta tabella muossa las cefras indicativas dils davos 5 onns 2021-2025.

Datas generalas	2021	2022	2023	2024	2025
Habitonts	2'033	2'009	2'080	2'150	2'170
Pei da taglia	120%	110%	110%	99%	99%
Taglias sin midada da maun	2%	2%	2%	2%	2%
Taglias sin schischom	1.7‰	1.7‰	1.7‰	1.7‰	1.7‰

Indicurs da finanzas	2021	2022	2023	2024	2025
Laufender Ertrag	16'289'132	15'940'528	17'126'319	18'771'122	17'412'034
Aufwand	17'147'497	17'073'035	18'370'420	20'073'139	18'522'078
Fremdkapital (Bruttoschulden)	14'124'145	11'636'885	13'611'631	12'461'186	11'050'729
Eigenkapital	16'122'583	18'688'026	20'829'315	23'223'452	24'927'351

Selbstfinanzierung	2'671'178	3'122'276	2'669'258	3'153'650	1'876'606
Investitionen netto	1'141'476	3'915'752	4'024'070	1'536'584	-210'645
Bruttoinvestitionen	2'712'174	5'241'529	4'463'839	2'219'727	1'181'776

Nettozinsaufwand	55'646	34'181	42'784	94'576	91'028
Abschreibungen auf v.Vermögen	1'163'326	556'833	527'969	510'089	422'131
Selbst.-Grad pro Einwohner	1'314	1'554	1'283	1'466	865
Nettoschuld/-vermögen absolut	-587'180	206'296	1'561'108	-55'958	-2'143'210

1 Nettoschuld/-vermögen je Einw.	-289	103	751	26	-988
2 Selbstfinanzierungsgrad in %	234.01	79.74	66.33	205.30	-
3 Selbstfinanzierungsanteil in %	16.40	19.59	15.59	16.80	10.78
4 Kapitaldienstanteil in %	7.48	3.71	3.33	3.22	2.95
5 Zinsbelastungsanteil in %	0.34	0.21	0.25	0.50	0.52

1. Plan da finanzas 2027-2031

Datas generalas	2027	2028	2029	2030	2031
Habitonts	2'170	2'200	2'200	2'200	2'200
Pei da taglia	99%	99%	99%	99%	99%
Taglias sin midada da maun	2%	2%	2%	2%	2%
Taglias sin schischom	1.7‰	1.7‰	1.7‰	1.7‰	1.7‰

Indicatur da finanzas	2027	2028	2029	2030	2031
Laufender Ertrag	16'206'547	17'300'277	17'418'287	17'537'479	17'657'865
Aufwand	15'124'970	15'631'601	15'869'952	16'015'161	16'176'393
Eigenkapital	25'265'977	27'428'305	29'469'481	31'483'843	33'311'574

Selbstfinanzierung	1'667'762	2'664'621	2'654'512	2'637'832	2'617'585
Investitionen netto	4'580'000	9'006'000	4'500'000	2'650'000	2'770'000
Nettozinsaufwand	106'585	106'076	136'067	173'057	214'048
Abschreibungen auf v.Vermögen	466'210	696'160	807'069	817'069	983'319
Nettoschuld/-vermögen absolut	-2'264'732	-8'412'244	-10'063'998	-9'882'568	-9'841'518

1 Nettoschuld/-vermögen je Einw.	-1'044	-3'877	-4'575	-4'492	-4'473
2 Selbstfinanzierungsgrad in %	36.00	30.00	59.00	100.00	94.00
3 Selbstfinanzierungsanteil in %	10.29	15.40	15.23	15.04	14.82
4 Kapitaldienstanteil in %	3.53	4.63	5.41	5.64	6.78
5 Zinsbelastungsanteil in %	0.65	0.61	0.78	0.98	1.21

2. Plan da finanzas 2032-2036

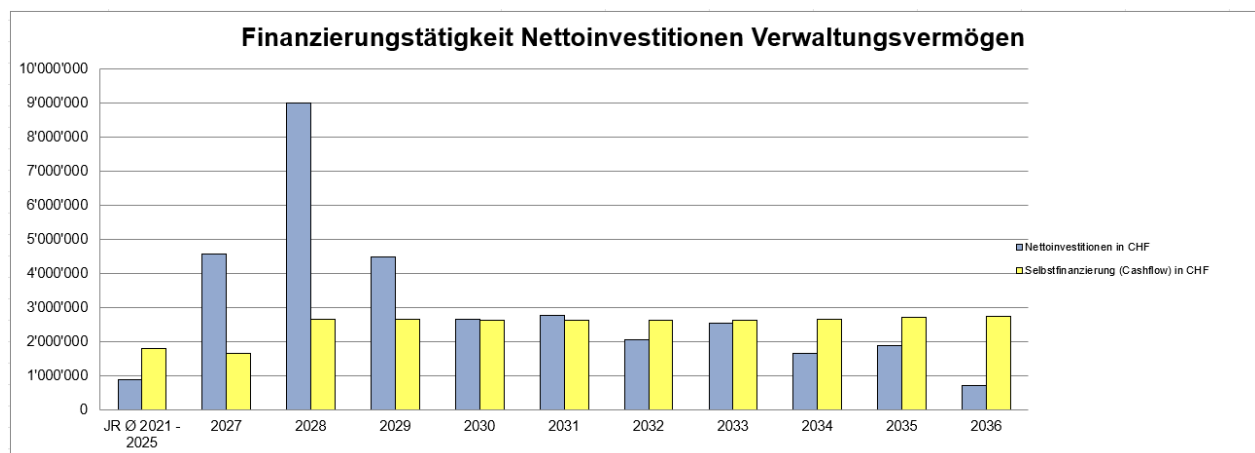
Datas generalas	2032	2033	2034	2035	2036
Habitonts	2'220	2'220	2'220	2'220	2'220
Pei da taglia	99%	99%	99%	99%	99%
Taglias sin midada da maun	2%	2%	2%	2%	2%
Taglias sin schischom	1.7‰	1.7‰	1.7‰	1.7‰	1.7‰

Indicatur da finanzas	2032	2033	2034	2035	2036
Laufender Ertrag	17'779'457	17'902'265	18'206'304	18'151'585	18'278'120
Aufwand	16'293'655	16'630'477	16'682'819	16'836'062	16'971'513
Eigenkapital	35'142'863	36'759'381	38'445'451	40'101'229	41'739'976

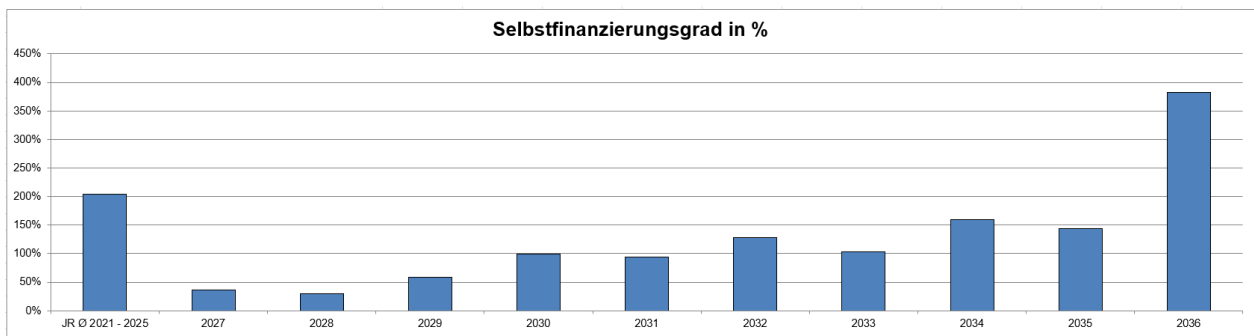
Selbstfinanzierung	2'628'776	2'641'412	2'672'498	2'712'039	2'749'041
Investitionen netto	2'050'000	2'550'000	1'670'000	1'880'000	720'000
Nettozinsaufwand	224'038	233'029	224'019	207'009	192'999
Abschreibungen auf v.Vermögen	990'819	1'218'092	1'179'492	1'249'192	1'303'092
Nettoschuld/-vermögen absolut	-9'069'410	-8'784'801	-7'589'239	-6'564'270	-4'342'431

1 Nettoschuld/-vermögen je Einw.	-4'085	-3'957	-3'419	-2'957	-1'956
2 Selbstfinanzierungsgrad in %	128.00	104.00	160.00	144.00	382.00
3 Selbstfinanzierungsanteil in %	14.78	14.75	14.82	14.94	15.04
4 Kapitaldienstanteil in %	6.83	8.10	7.78	8.02	8.18
5 Zinsbelastungsanteil in %	1.26	1.30	1.24	1.14	1.05

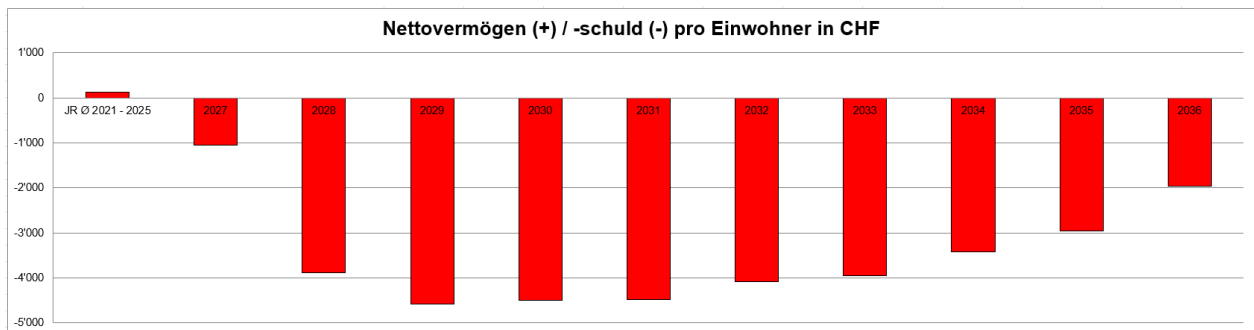
Svilup investiziuns ed atgna finanziaziun

Svilup atgna finanziaziun

Svilup facultad/deivet net

1. Explicaziuns tiel plan da finanzas

1 Quen da Gudogn e sperdita

Entradas

- Las entradas da turissem s'augmentan naven digl onn 2027 per rodund frs. 300'000.- annualmein.
- Las entradas da taglia sin schischom e facultad s'augmentan naven digl onn 2027 per rodund frs. 350'000.- ad onn entras ils novs schazetgs per immobilias.
- Las taxas dalla serenera s'augmentan naven digl onn 2027 per rodund frs. 200'000.- annualmein.

Expensas

- Ils cuosts da persunal ein calculai annualmein cun in augment dad 1% (real e carischia)
- Ils cuosts da material e menaschi ein calculai cun ina 0.5% carischia annual

Auter (buca risguardau el plan da finanzas)

- Cun il niev hotel Acla da Fontauna e l'engrondaziun dil Resort Catrina vegnan las entradas da taglia e taxas a s'augmentar.

2 Investiziuns

- Las investiziuns da rodund 32 milliuns francs ein risguardadas e supportablas per la vischnaunca.
- Tier las amortisaziuns ei vegniu risguardau il temps d'amortisaziun tenor las directivas cantunalas.

3 Cefras indicativas

- Tuttas cefras indicativas dil cantun Grischun pils proxims 10 onns ein el rom supportabel (mira sistem d'ampla).

Ponderaziuns finalas

Il preventiv 2027 demuossa in quen equilibrau. Plinavon ei la finamira dalla suprastanza communal da garantir a liunga vesta in svilup progressiv dalla vischnaunca entras las investiziuns el plan da finanzas. Era las impurtontas cefras da clav dil cantun einuttas ademplidas sur tut ils onns ora. Quei ein bunas premissas per in bien e durabel svilup en nossa vischnaunca.

Ils 12 d'october 2026 ha la cumissiun da gestiun repassau il preventiv ed il plan da finanzas ensemen cun la suprastanza communal. La cumissiun da gestiun sustegn la proposta dalla suprastanza communal d'approbar il preventiv 2027 (mira rapport dalla cumissiun da gestiun) e da prender enconuschientscha dil niev plan da finanzas.

Il plan da finanzas per ils proxims 10 onns muossa che la vischnaunca ei habla da far tut las investiziuns necessarias senza survargar las cefras indicativas dil cantun Grischun.

Las cusseglieras ed ils cussegliers han la pusseivladad da prender investa dils detagls tier las singulas posiziuns.

Damondas ni propostas da gronda muntada, supplichein nus d'inoltrar gia ordavon al meinafatschenta, per che las preparativas necessarias per in bien e serius tractament sappien vegnir fatgas.

Propostas

En concordanza cun la cumissiun da gestiun

propo na

la suprastanza communal al cussegl da vischnaunca da:

1. approbar il preventiv 2027 cun suttametter quel al referendum facultativ conform ad art. 36 lit. b dalla constituziun communal;
2. fixar per 2027 il pei da taglia sin las entradas e la facultad sin 99% dalla taglia cantunala ed il pei da taglia per la taglia sin schischom ad 1.7‰ (sco tochen dacheu).
3. da prender enconuschientscha dil plan da finanzas 2027-2036

Suprastanza communal Disentis/Mustér

Il president:

Il meinafatschenta:

René Epp

Roland Cajacob

Disentis/Mustér, ils 14 d'october 2026

- Survesta dil preventiv 2027
- Quen da gudogn e sperdita - preventiv 2027
- Quen d'investiziun - preventiv 2027
- Quen Center Fontauna - resumaziun preventiv 2027
- Survestas plan da finanzas 2027-2036